

PHÂN TÍCH TÌNH HUỐNG TRUYỆN TRONG TÁC PHẨM CHIẾC THUYỀN NGOÀI XA CỦA NGUYỄN MINH CHÂU

1. Dàn ý phân tích tình huống truyện Chiếc thuyền ngoài xa

a. Mở bài:

- Giới thiệu tác giả tác phẩm và nêu bật được tình huống truyện độc đáo trong tác phẩm là gì.

b. Thân bài:

- Giới thiệu chung:

+ Nguyễn Minh Châu là nhà văn giàu tâm huyết, luôn trăn trở về một nền văn học xứng đáng với tâm vóc dân tộc và với sự kỳ vọng của nhân dân.

+ Truyện ngắn “Chiếc thuyền ngoài xa” được in lần đầu tiên trong tập “Bến quê”, sau được tác giả lấy làm tên chung cho cả tuyển tập truyện ngắn của mình, in năm 1987. Trong thiên truyện ngắn này, Nguyễn Minh Châu đã tạo dựng được một tình huống truyện vô cùng đặc sắc.

- Phân tích tình huống truyện trong "Chiếc thuyền ngoài xa":

+ Định nghĩa tình huống truyện: Là hoàn cảnh được tác giả tạo dựng bằng một sự kiện đặc biệt để từ đó thể hiện được chủ đề, tư tưởng của tác giả.

+ Tình huống truyện trong “Chiếc thuyền ngoài xa” được xây dựng qua việc phát hiện ra những nghịch lý của Phùng, một nghệ sĩ nhiếp ảnh sẵn tìm cái đẹp ở ngoài bãi biển và ở toà án huyện.

+ Phát hiện thứ nhất đầy thơ mộng: Bức tranh thiên nhiên toàn bích của chiếc thuyền lưới vó đang tiến gần bờ trong buổi sớm mai “trước mắt tôi là một bức tranh mực tàu... tôi tưởng chính mình vừa khám phá cái chân lý của sự hoàn thiện...”. Trong đôi mắt người nghệ sĩ khát khao cái đẹp thì đó là “cảnh đất trời cho” chứa đựng chân lý sự hoàn thiện, khiến tâm hồn anh như được gột rửa, thanh lọc.

+ Phát hiện thứ hai đầy nghịch lý, phi nghệ thuật: Cảnh tượng xấu xí: người đàn bà xấu xí, mệt mỏi, người đàn ông cục mịch, hung bạo. Thiếu tính người: người chồng đánh đập vợ thô bạo, đưa con bảo vệ mẹ, đánh lại cha => Người nghệ sĩ cay đắng nhận ra: đằng sau cái đẹp cảnh “đất” trời cho là khung cảnh xấu xí, chứa đựng sự thật tàn nhẫn - nạn bạo hành gia đình.

+ Người đàn bà dù bị đánh đập, bị nguyên rửa mỗi ngày bởi người chồng vũ phu nhưng khi tòa khuyên bà bỏ chồng thì bà lại van xin “quý tòa bắt tội con cũng được, phạt tù con cũng được, đừng bắt con bỏ nó”. Với bà “người đàn bà trên một chiếc thuyền không có đàn ông” là rất khó khăn. Dù người đó có vũ phu thì cũng cần đến những lúc sóng gió ngoài biển khơi.

+ Niềm vui của bà là được ngắm con cái ăn no, ngủ say và chờ đợi những đôi lúc “vợ chồng con cái hòa thuận vui vẻ”, người đàn bà trên thuyền sống vì con.

- Ý nghĩa tình huống truyện:

+ Tư tưởng và chủ đề của tác phẩm được thể hiện qua tình huống truyện: Đó là những phát hiện sâu sắc của người nghệ sĩ về cuộc đời, con người, sự gắn kết giữa nghệ thuật và đời sống.

- + Cuộc đời vốn là bức tranh nhiều màu sắc, nhiều nghịch lý mà khi nhìn vẻ bề ngoài khó lòng mà đánh giá. Từ cái nhìn của chánh án Đẩu, tác giả cho ta cái nhìn đa chiều, toàn diện.
- + Đôi khi thiện chí không là chưa đủ để giúp đỡ ai đó, cần phải gắn liền với thực tế để trải nghiệm, thấu hiểu họ.
- + Mỗi chúng ta cần nhìn lại bản thân để hoàn thiện nhân cách.
- + Nghệ thuật không thể tách rời cuộc đời, nó phải có cội rễ từ đời sống và phản ánh đời sống chân thật nhất.
- + Người đàn bà hàng chài với nỗi khổ cả thể xác lẫn tâm hồn thế nhưng vẫn ngời lên đức tính tốt đẹp của người phụ nữ.
- + Người chồng là kết quả của cuộc sống túng thiếu, bế tắc.
- + Phùng - người nghệ sĩ tha thiết với cuộc đời, Đẩu - chánh án có lòng tốt nhưng cả hai còn thiếu kinh nghiệm sống.
- + Tình huống truyện còn lôi cuốn người đọc bởi nhiều sự vỡ ra, bất ngờ.
- + Tình huống truyện chứa đựng giá trị hiện thực và giá trị nhân đạo sâu sắc của nhà văn.

c. Kết bài:

- Tình huống truyện là một thành công lớn của truyện ngắn nói chung và của tác phẩm “Chiếc thuyền ngoài xa” nói riêng.
- Với tình huống truyện độc đáo sẽ tạo ra tài năng của tác giả.

2. Em hãy phân tích tình huống truyện Chiếc thuyền ngoài xa

Nguyễn Minh Châu là một cây bút lớn của nền văn học Việt nam hiện đại. Ông có nhiều đóng góp cho văn chương của dân tộc trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ cứu nước. Đặc biệt tác phẩm “Chiếc thuyền ngoài xa” là một trong những truyện ngắn tiêu biểu của tác giả sau năm 1975. Nhà văn đã xây dựng được một tình huống truyện độc đáo.

Đối với truyện ngắn, tình huống truyện là yếu tố then chốt và có vai trò quan trọng. Tình huống truyện cũng là cơ sở để tác giả xây dựng câu chuyện độc đáo, thu hút sự chú ý của người đọc.

Trong truyện ngắn “Chiếc thuyền ngoài xa” bao trùm tác phẩm là cách Nguyễn Minh Châu xây dựng tình huống nhận thức mang ý nghĩa khám phá và phát hiện đời sống. Truyện xoay quanh đến chuyến đi thực tế của nhân vật Phùng ở vùng biển miền Trung. Trong chuyến đi này, nhân vật Phùng có những chuyển biến nhận thức rất sâu sắc.

Tình huống truyện được xây dựng bởi những nghịch lý, qua con mắt của nghệ sĩ Phùng. Trước tiên là ngoài bãi biển, khía cạnh nghịch lý của tình huống. Bức tranh thiên nhiên thật đẹp dưới con mắt của nhiếp ảnh gia. Một cảnh đẹp trời cho trên một vẻ đẹp mờ sương, toàn bích: hình ảnh chiếc thuyền lướt vó nhạ nhòa trong làn sương mù màu trắng buổi bình minh. Phát hiện ấy khiến người nghệ sĩ cảm thấy sung sướng hạnh phúc, tưởng tâm hồn mình được gột rửa, trở lên trong trẻo, tinh khôi khi bắt gặp tận Thiên, tận Mỹ. Trong truyện ngắn, Nguyễn Minh Châu đã tạo ra tình huống truyện hết sức độc đáo: Nghệ sĩ Phùng đến ven biển miền Trung chụp tấm ảnh cho cuốn lịch năm sau, anh thấy cảnh đẹp như tranh vẽ. Phùng đã phục kích mấy buổi sáng mà chưa chụp được bức nào. Sau một tuần lễ suy nghĩ tìm kiếm Phùng quyết định thu vào cuốn lịch năm sau bức ảnh cảnh thuyền đánh cá thu lưới lúc bình minh. Đó là chiếc thuyền ngoài xa trong màn sương sớm đẹp như tranh vẽ cảnh đẹp đến mức Phùng thấy “có lẽ suốt cuộc đời cầm máy ảnh chưa bao giờ tôi thấy một cảnh đất trời cho như vậy”... cái khoảnh khắc đó hạnh phúc tràn ngập tâm hồn mình.

Do cái đẹp tuyệt đỉnh ngoại cảnh vừa đem lại “Phùng nhanh chóng bấm máy thu lấy một cảnh không dễ gì gặp trong đời”. Nhưng lúc ấy, khi chiếc thuyền đâm thẳng vào bờ Phùng thấy hai vợ chồng làng chài đi xuống, anh chứng kiến những người chồng đánh vợ hết sức dã man, lão đàn ông hùng hổ, mặt đỏ gay, hấn rút trong người ra một chiếc thắt lưng quất tới tấp vào lưng người đàn bà và lão vừa đánh vừa thở hộc hộc, hai hàm răng nghiêng ken két, mỗi phát quất xuống hấn lại nguyên rửa bằng cái giọng đau đớn. Đứa con không thể đứng yên nhìn mẹ bị đánh, đã giành được chiếc thắt lưng, ưỡn thẳng người vung chiếc khóa sắt quất vào khuôn ngực trần vạm vỡ cháy nắng. Ba hôm sau, cũng trong màn sương sớm Phùng lại chứng kiến cảnh lão đàn ông đánh vợ, cả chị gái tước dao găm mà đưa em trai định dùng để bảo vệ người mẹ đáng thương. Phùng không thể ngờ rằng đằng sau bao cảnh đẹp tựa chiêm bao lại là bao ngang trái của đời thường.

Tình huống truyện tiếp theo là cuộc đối thoại giữa Phùng, Đầu và người đàn bà làng chài ở toà án huyện. Nhân vật Phùng tiếp tục được thay đổi nhận thức và Đầu cũng là nhân vật rút ra được nhiều bài học cuộc sống. Trái với lời khuyên của Đầu dành cho người đàn bà làng chài là hãy bỏ chồng vì không thể nào sống được với gã đàn ông vũ phu đầy đọa người phụ nữ như vậy. Nhưng không, tưởng chừng là những lời khuyên chân thành ấy người phụ nữ sẽ nghe theo nhưng người phụ nữ ấy lại xin tòa không ly hôn với người đàn ông đó. Tưởng chừng như đầy trái ngược vì không ai muốn sống cùng với người đàn ông vũ phu. Ngay cả Đầu và Phùng cũng đều hết sức ngạc nhiên. Nhưng sau tất cả những điều phi lí ấy lại trở thành những lý lẽ vô cùng thuyết phục trong hoàn cảnh của người phụ nữ làng chài. Cả Phùng và Đầu đều được nghe những câu chuyện gan ruột từ đáy lòng của người phụ nữ làng chài trong cuộc sống mưu sinh trên biển phải cần đến bàn tay của người đàn ông. Cuộc trò chuyện này cũng giúp Đầu và Phùng nhận ra được nhiều chân lý của cuộc sống và giúp hai nhân vật nhận thấy được còn rất nhiều góc khuất đằng sau cuộc sống.

Thông qua tình huống truyện của “Chiếc thuyền ngoài xa” Nguyễn Minh Châu thể hiện rất nhiều thông điệp có ý nghĩa sâu sắc. Không thể đơn giản, sơ lược khi nhìn nhận đánh giá một hiện tượng mà cần có cái nhìn đa diện, nhiều chiều. Thông qua đó, nhà văn cũng nêu lên thông điệp về mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc đời. Người nghệ sĩ không thể đứng từ xa để nhìn ngắm cuộc sống mà phải kéo gần khoảng cách giữa nghệ thuật và cuộc đời. Tình huống truyện cũng góp phần tô đậm giá trị nhân đạo của tác phẩm.

3. Bài văn bình giảng tình huống truyện của Nguyễn Minh Châu

Nguyễn Minh Châu là một nhà văn tiên phong trong thời kỳ đổi mới, người được xem là “không thể thay thế” cho giai đoạn văn học này. Hành trình sáng tác của ông trải qua hai thời kỳ chống Mỹ và thời kỳ đổi mới sau 1975. Ở thời kỳ đổi mới Nguyễn Minh Châu được coi là “người mở đường tinh anh và tài năng”, truyện ngắn “Chiếc thuyền ngoài xa” là một truyện ngắn đặc sắc của ông. Truyện xoáy sâu vào bức tranh hiện thực đời thường của người lao động ở một vùng ven biển miền Trung sau chiến tranh. Thể hiện cái nhìn sâu sắc của tác giả về cuộc sống và bản khoăn về thân phận con người. Thành công và nghệ thuật nổi bật của Nguyễn Minh Châu trong tác phẩm là xây dựng tình huống truyện vô cùng độc đáo.

Trong truyện ngắn Chiếc thuyền ngoài xa, Nguyễn Minh Châu đã tạo ra tình huống truyện hết sức độc đáo: Anh phóng viên Phùng đang làm công việc đi săn ảnh nghệ thuật và phong cảnh để làm lịch. Một buổi sáng sớm anh đi trên bãi biển, anh bỗng phát hiện ra một bức tranh tuyệt tác của thiên nhiên, đó hình ảnh một chiếc thuyền ngoài xa thấp thoáng trong màn sương sớm, lúc ẩn lúc hiện. Cảnh vật hiện lên trước mặt anh phóng viên Phùng là "một bức tranh mực tàu của một danh họa thời cổ. Mũi thuyền in một nét mơ hồ lòe nhòe" bầu sương mù trắng như sữa có pha đôi chút màu hồng hồng do ánh mặt trời chiếu vào "Toàn bộ khung cảnh từ đường nét đến ánh sáng đều hài hòa và đẹp, một vẻ đẹp đơn giản và toàn bích" đã khiến Phùng bối rối và trong trái tim Phùng "như có gì bóp thắt vào", và trong cái

giây phút bối rối ấy Phùng "tưởng chính mình vừa khám phá thấy cái chân lý của sự toàn thiện, khám phá thấy cái không khí trong ngần của tâm hồn". Cái đẹp tuyệt đỉnh của ngoại cảnh đã mang lại "khoảnh khắc hạnh phúc tràn ngập tâm hồn Phùng" và Phùng đã bấm máy liên tục để thu hết vẻ đẹp tuyệt đỉnh của cảnh vật vào trong ống kính của mình.

Thế nhưng, khi chiếc thuyền vào tới bờ thì một sự thật trần trụi phơi bày trước Phùng, một sự thật bi thương, đó là hình ảnh những con người lao động nghèo khổ, xơ xác, như không hề có chút niềm vui, hạnh phúc nào cả. Phùng nghe tiếng anh hàng chài quát vợ "Cứ ngồi nguyên đấy. Động đậy tạo giết cả mày đi bây giờ" rồi nhìn cảnh anh hàng chài "mặt đỏ gay, lão rút trong người ra một chiếc thắt lưng của lính ngự ngày xưa... quát tới tấp vào lưng người đàn bà, hấn vừa đánh vừa thở hồng hộc, hai hàm răng nghiến ken két, cứ mỗi nhát quát xuống lão lại nguyên rửa bằng cái giọng rên rỉ đau đớn: "Mày chết đi cho ông nhờ. Chúng mày chết hết đi cho ông nhờ!" trong khi đó thì người đàn bà nhẩn nhục cam chịu tất cả những sự việc ấy diễn ra làm cho Phùng "kinh ngạc đến mức, trong mấy phút đầu tôi cứ đứng há mồm ra mà nhìn...". Điều làm cho Phùng càng kinh ngạc sửng sờ hơn khi nhìn cảnh thằng Phác lao vun vút đến chỗ bố nó, giằng lấy cái thắt lưng trong tay bố nó "liền rướn thẳng người vụng chiếc khóa sắt quật vào giữa khuôn ngực trần vạm vờ cháy nắng có những đám lông đen như hắc ín, loăn xoăn từ rốn mọc ngược lên" của bố nó để bảo vệ mẹ nó. Tình huống truyện này đã đưa ra những vấn đề đầy nghịch lý, nghịch lý giữa cái đẹp của nghệ thuật với sự trần.

Cái nghịch lý của tình huống thể hiện trong sự đối lập giữa khung cảnh thiên nhiên đẹp đẽ, toàn bích nhưng trong khung cảnh ấy lại tồn tại những cảnh đời đen tối của những người dân nghèo. Khi chứng kiến cảnh bạo lực gia đình, Phùng đã ném máy ảnh xuống đất để chạy lại giúp đỡ người đàn bà nhưng lại bị nạn nhân từ chối quyết liệt. Chính nghịch cảnh cùng thái độ của người đàn bà hàng chài khiến cho Phùng không sao hiểu được.

Người đàn bà bất hạnh, nạn nhân của bạo lực gia đình bị chính chồng của mình ngược đãi nhưng vẫn cam chịu sống với người đàn ông tàn nhẫn, vũ phu. Khi biết được trận đòn roi trên bãi biển chỉ là một trong rất nhiều trận đòn khác "ba ngày một trận nhẹ, năm ngày một trận nặng", Phùng cũng như độc giả bàng hoàng, không thể tin nổi trước thái độ cam chịu một cách mù quáng của người đàn bà ấy. Không những thế, khi được Phùng và Đầu giúp đỡ để bỏ đi người đàn ông vũ phu, thoát khỏi cuộc sống đọa đày như trong địa ngục thì người đàn bà ấy đã quyết không bỏ chồng, quỳ xuống van lạy để không bỏ chồng và bệnh vực cho người chồng tàn nhẫn ấy.

Qua câu chuyện của người đàn bà hàng chài, Phùng và Đầu cũng đã nhận ra nhiều góc khuất tối tăm của cuộc sống, từ đó Phùng cũng nhận thức sâu sắc về nghệ thuật và cuộc sống. Cái đẹp ngoại cảnh mà Phùng phát hiện chỉ là cái đẹp bề ngoài nhưng sâu bên trong cái đẹp bề ấy lại che khuất đi những cái khốn khổ của đời sống. Khi mới phát hiện ra khung cảnh trời cho, Phùng đã đắm chìm trong khát khao sáng tạo nghệ thuật, cảm thấy nhẹ nhõm như được thanh lọc con người, nhưng sau đó anh lại phát hiện ra sự thật xù xì, tàn nhẫn bên trong cái khung cảnh toàn bích đó.

Tóm lại, trong truyện ngắn Chiếc thuyền ngoài xa nhà văn Nguyễn Minh Châu đã tạo nên những tình huống truyện khá độc đáo, tạo cho người đọc sự suy nghĩ về mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc sống và đặt ra một vấn đề hết sức quan trọng của xã hội là khi nhìn cuộc sống chúng ta phải có cái nhìn đa chiều, chúng ta mới hiểu cuộc sống sâu sắc hơn. Nếu nhìn cuộc sống một cách hời hợt, theo cảm tính, theo sách vở... thì chúng ta chưa thể hiểu hết được những nghịch lý nhưng có lí của thực tế cuộc sống.

4. Cảm nhận về tình huống truyện trong Chiếc thuyền ngoài xa

Nguyễn Minh Châu là người mở đường tinh anh và tài hoa của nền văn học trong giai đoạn đổi mới sau năm 1975. Đứng trước sự thay đổi của thời đại, nhận thức được nhu cầu đổi mới văn học, Nguyễn Minh Châu đã người tiên phong gieo những hạt giống đầu tiên trên con đường đổi mới ấy. Nếu như trong giai đoạn trước Nguyễn Minh Châu sáng tác theo cảm hứng sử thi đậm nét, sau năm 1975 ông đã chuyển sang cảm hứng thế sự với những vấn đề về đạo đức và triết lý nhân sinh. “Chiếc thuyền ngoài xa” là truyện ngắn xuất sắc được sáng tác theo cảm hứng thế sự ấy. Truyện ngắn đã xây dựng được tình huống đặc sắc, qua đó thể hiện được những tư tưởng triết lý nhân sinh mà Nguyễn Minh Châu muốn gửi gắm.

Chiếc thuyền ngoài xa kể về chuyến đi thực tế của nghệ sĩ nhiếp ảnh gia tên Phùng, qua tình huống bất ngờ mà Phùng bắt gặp trên bãi biển tác giả đã thể hiện được cái nhìn sâu sắc về cuộc sống cũng như sự trăn trở về số phận của con người trong giai đoạn đổi mới.

Phân tích tình huống truyện chiếc thuyền ngoài xa, ta thấy tác phẩm mang đậm dấu ấn phong cách tự sự triết lý của ông. Truyện ngắn này được in trong tập truyện cùng tên xuất bản năm 1987. Chiếc thuyền ngoài xa là truyện ngắn tiêu biểu cho hướng tiếp cận đời sống từ góc độ thế sự của Nguyễn Minh Châu ở giai đoạn sáng tác thứ hai.

Đối với truyện ngắn hay tùy bút, tình huống truyện chính là yếu tố then chốt, có vai trò quan trọng trong việc thể hiện tư tưởng và nội dung của tác phẩm. Tình huống truyện cũng là cơ sở để tác giả xây dựng câu chuyện một cách độc đáo cũng như thu hút sự chú ý của người đọc.

Nhìn chung tình huống truyện được chia thành ba loại cơ bản là tình huống hành động, tình huống tâm trạng và tình huống nhận thức. Nếu tình huống hành động chủ yếu nhằm tới hành động có tính bước ngoặt của nhân vật trong truyện, tình huống tâm trạng thì chủ yếu khám phá diễn biến tình cảm hay cảm xúc của nhân vật, thì tình huống nhận thức lại chủ yếu cắt nghĩa giây phút “giác ngộ” trong chân lý của nhân vật. Phân tích tình huống truyện chiếc thuyền ngoài xa, ta thấy nó thuộc tình huống nhận thức.

Tình huống truyện đầu tiên được mở ra hết sức độc đáo: Anh phóng viên Phùng là một tay săn ảnh nghệ thuật. Phùng có thể bỏ ra vài tuần đi công tác và vài ngày để kiếm tìm cho mình một bức ảnh ưng ý. Vào một buổi sáng sớm lang thang trên bờ biển, anh vô tình bắt chụp khoảnh khắc tuyệt đẹp của đất trời sương mờ: hình ảnh con thuyền mờ ảo trong sương sớm nhạt nhòa. Dưới con mắt người nghệ sĩ, cảnh vật ấy hiện lên thật đẹp, thật nên thơ: vẻ đẹp trên mặt biển mờ sương như một bức tranh mực tàu của danh họa thời cổ, mũi thuyền in một nét mơ hồ lòe nhòe vào bầu sương mù trắng như sữa và màu hồng của mặt trời. Con người mang dáng dấp của sự làm chủ, vĩ đại đầy tự hào: ngồi im phăng phắc như tượng trên mũi thuyền đang hướng mặt vào bờ. Bức tranh thiên nhiên hiện lên trong tâm tưởng người nghệ sĩ mang vẻ đẹp thanh nhã, toàn bích, gây nên xúc động “bóp nghẹn trái tim”. Và rồi từ cái đẹp, người nghệ sĩ ấy thoáng thốt nhận ra rằng: À cái đẹp có sức lan tỏa vô cùng mãnh liệt, nó như gia vị làm sáng tâm hồn người, thanh lọc tâm hồn ta. Khoảnh khắc cái đẹp của tạo hóa lúc này choáng ngợp lấy tâm hồn Phùng, anh không cưỡng nổi lòng mình bấm máy lia lịa để thu hết cái khoảnh khắc đáng giá vô ngần ấy.

Thế nhưng khi con thuyền cập bờ, bước ra từ bức tranh toàn bích ấy lại là một câu chuyện đau xót. Đó là vẻ mệt mỏi, bơ phờ của những người hàng chài sau chuyến ra khơi mệt nhọc mà chẳng thu được gì. Là hình ảnh của người chồng vũ phu, thẳng tay rút chiếc thắt lưng lính ngự ngày xưa ra quật tới tấp vào lưng vợ mình, vừa đánh vừa nguyền rủa cay nghiệt: “Mày chết đi cho ông nhờ, chúng mày chết hết đi cho ông nhờ,,,” Người đàn bà không hề chống cự, phản kháng mà chỉ biết khóc lóc, van nài, cam chịu trong vô vọng, mặc cho ông chồng thẳng tay hành hạ thân xác mình. Tại sao lại như vậy? Hiện diện trong tâm trí Phùng khiến anh chẳng thể nào lí giải cho kì được. Chưa kịp định hình thì trước mắt anh hình ảnh

một đứa trẻ nhỏ lao tới, đó có lẽ là đứa con của mẹ đàn bà kia. Nó lao tới chỗ bố nó, giật chiếc thắt lưng rồi vung mạnh đập vào ngực bố nó để bảo vệ mẹ nó. Trờì một đứa trẻ tại sao lại có thể làm như thế với người đã sinh ra nó có công dưỡng dục nó. Nghịch lý của cuộc sống đã hiện diện quanh đây: một người vợ tốt bị hành hạ nhưng vẫn không bỏ chồng; một người chồng ghét vợ, đánh vợ nhưng không bỏ vợ và một đứa con có thể sẵn sàng xuống tay với bố để bảo vệ mẹ. Tình huống truyện đi từ những bất ngờ này đến bất ngờ khác, chuyển đổi linh hoạt, thống nhất đã bộc bạch nỗi niềm trần trụi của Nguyễn Minh Châu, đó là mối quan hệ giữa nghệ thuật giữa văn chương với cuộc sống con người. Bước ra từ một bức tranh toàn bích, đẹp đẽ chưa chắc đã là một sự hoàn hảo, đôi khi nó lại chính là một sự thật trần trụi. Nghệ thuật là một cái gì đó xa vời, mờ ảo như chiếc thuyền ngoài khơi xa; còn hiện thực cuộc sống lại chỉ được hiện diện khi nó được quan sát một cách trực tiếp, rõ nét, tai nghe mắt thấy. Nghệ thuật chỉ vẹn tròn và có ý nghĩa chỉ khi nó khắc họa được hết cuộc sống, phản ánh được cuộc sống, phát triển cuộc sống tốt đẹp hơn. Nỗi lòng của Nguyễn Minh Châu cũng thay lời mà Nam Cao muốn gửi gắm: “nghệ thuật không cần phải là ánh trăng lừa dối, không nên là ánh trăng lừa dối, nghệ thuật chỉ có thể là tiếng đau khổ kia, thoát ra từ những kiếp lầm than... (Trăng sáng)”.

Sau đó, câu chuyện ở tòa án huyện: Cả Phùng và Đẩu đã phải đi từ bất ngờ này đến bất ngờ khác về người đàn bà - nạn nhân của tình trạng bạo lực gia đình kia. Mang tâm lí của một người tự coi mình là ân nhân, xuất hiện để giúp đỡ, che chở bệnh vực cho người đàn bà bất hạnh để giúp chị ta thoát khỏi những bi kịch trong cuộc sống của mình, Phùng và Đẩu đã vô cùng bất ngờ khi người đàn bà ấy không nghe theo lời khuyên, từ chối sự giúp đỡ và một mực van xin để không phải bỏ chồng. Sự việc này bất ngờ đến mức Phùng vừa kinh ngạc, vừa khó hiểu, vừa bị sốc tới mức căn phòng đang lộng gió biển mà anh có cảm giác như bị rút hết không khí để trở nên ngột ngạt. Những cảm giác sâu sắc nhất, mãnh liệt nhất mà Phùng cảm nhận được từ câu chuyện này lại có được chính từ phát hiện mới của anh về con người của người phụ nữ ấy - đó là những phẩm chất đích thực ẩn giấu sau bề ngoài nhẫn nhục cam chịu và có phần u mê. Hóa ra, người phụ nữ ấy hoàn toàn không giống với những gì Phùng và Đẩu thấy: Đằng sau vẻ cam chịu nhẫn nhục là sự hiểu biết, lòng vị tha, tình yêu thương sâu sắc - những phẩm chất chỉ có được ở một người có nhiều trải nghiệm cuộc đời và hiểu được ý nghĩa đích thực của cuộc sống. Chị nhẫn nhục là vì thương con, chị cam chịu vì lòng độ lượng, vị tha, vì thấu hiểu nguyên do dẫn đến những hành động độc ác vũ phu của người chồng và trên hết vì chị có một đức hi sinh vô bờ bến. Tất cả những điều này khiến cả Phùng và Đẩu không thể tiếp tục nhìn chị ta bằng cái nhìn thương hại.

Qua tình huống truyện Nguyễn Minh Châu giúp ta nhận ra sự phức tạp ở đời sống con người với những hiện tượng không dễ để đánh giá, những mối quan hệ không dễ để cắt nghĩa lí giải. Không phải ngẫu nhiên mà Nguyễn Minh Châu đã lựa chọn người kể chuyện trong truyện ngắn này là một người nghệ sĩ bởi chính sự mẫn cảm cái nhìn sâu sắc mang tính phát hiện và ý thức trách nhiệm với cuộc đời của nghệ sĩ Phùng đã giúp Nguyễn Minh Châu gửi gắm một quan niệm, một yêu cầu với nghệ thuật: Nghệ thuật cần hướng tới cái đẹp song nghệ thuật không thể chỉ là chiếc thuyền ngoài xa. Nghệ thuật chỉ có ý nghĩa khi bắt nguồn từ cuộc sống, là tiếng nói của đời sống trở thành một phần của cuộc sống này.